роднапесенных узораў, спяванне якіх неабходна абавязкова суправаджаць дырыжыраваннем (з мэтай развіцця метрарытмічнай дасканаласці выканання). Вельмі карысна ўводзіць у заняткі мелодыі як для завучвання на памяць, так і для падбору за інструментам, транспанавання іх ў іншыя танальнасці.

У наш час у музычным асяроддзі назіраецца новы ўздым цікавасці да песеннага фальклору. Усебаковае вывучэнне беларускага народнага меласу ў курсе сальфеджыо дапаможа студэнтам - будучым выкладчыкам і кіраўнікам мастацкіх калектываў -- больш грунтоўна пранікнуць у тыповыя асаблівасці народнапесеннай творчасці. Гэта з'яўляецца неабходным і вельмі актуальным у новых умовах шматузроўневай сістэмы вышэйшай адукацыі ў Беларускім універсітэце культуры.

Зяневіч У.К.,
ст.выкладчык

РЭФОРМА ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ Ў КАНТЭКСЦЕ НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНАГА АДРАДЖЭННЯ БЕЛАРУСІ Ў 90-Я ГАДЫ XX ст.

Працэс станаўлення беларускай дзяржаўнасці, нацыянальна-культурнае адраджэнне на Беларусі маюць сваёй перадумовай абуджэнне і рост нацыянальнай самасвядомасці. Фальклор і родная мова - гэта найважнейшыя элементы ў сістэме нацыянальнай мастацкай культуры, якія надаюць дадзенай культуры яе нацыянальную адметнасць. Яны рэгенерыруюць увесь час нацыянальна-характэрнае ў ёй, з'яўляюцца моцным фактарам росту нацыянальнай самасвядомасці.

Але ж і ўмацаванне Беларусі ў якасці незалежнай дзяржавы, працэс беларусізацыі грамадска-палітычнага жыцця (што, натуральна, мусіць стаць адным з аспектаў палітыкі суверэннай дзяржавы) у сваю чаргу спрыяюць росту самасвядомасці, абуджаюць цікавасць да вышэйшых праяў нацыянальнага духу беларусаў.

Усё гэта вымагае новых падыходаў, у тым ліку і ў пытанні аб рэфармаванні вышэйшых навучальных устаноў культуры і мастацтва. Галоўным пунктам у гэтай рэформе павінна стаць нацыяналізацыя вышэйшай школы, стварэнне нацыянальных праграм шматузроўневай падрыхтоўкі спецыялістаў гуманітарнага профілю. Такая нацыяналізацыя не павінна разумецца спрошчана, як пэўная інтраспекцыя, якая пакідае па-за ўвагай увесь пазітыўны сусветны вопыт у галіне адукацыі. Наадварот, працэс нацыянальнага самапазнання дазволіць нам глыбей адчуць агульнакультурны кантэкст, дакладна вызначыць і заняць сваё пачэснае месца ў сістэме сучаснай беларускай культуры.

Наспеў час удакладніць прыярытэты і выйсці на новы ўзровень патрабаванняў да якасці падрыхтоўкі студэнтаў спецыялізацыі "кіраўнік народнага хору". Пераход да шматузроўневай сістэмы вышэйшай адукацыі ва ўмовах Беларускага універсітэта культуры дазваляе перападолець вельмі нерэнтабельную справу падрыхтоўкі вузка арыентаванага спецыяліста - хармайстра, кіраўніка народнага хору альбо фальклорнага гурта. Сёння кожны выпускнік азначанай спецыялізацыі павінен, на наш погляд, набыць дадаткова новыя якасці навукоўца, даследчыка нацыянальнай мастацкай спадчыны, які добра засвоіў як тэарэтычныя,так і практычныя аспекты сучаснага культурнага працэсу. Ён павінен быць здольным да вырашэння актуальных праблем практычнай фальклорыстыкі. Сучасны спецыяліст-выхаванец Беларускага універсітэта культуры - гэта культуролаг-практык, які ставіць сабе за мэту захаваць, зберагчы аўтэнтычны фальклор - аб'ектывізаваную здольнасць народа да мастацкай творчасці, стварыць спрыяльныя ўмовы для гарманічнага існавання і арганічнага развіцця ў сучасных умовах усяго багацця традыцыйнай народнай культуры.

У адпаведнасці з гэтымі прыярытэтамі трэба вызначыць асноўныя і факультатыўныя курсы навучання, склад іх і ўвесці ў дзеянне новыя, менавіта нацыянальныя праграмы падрыхтоўкі студэнтаў. Калі перафразаваць вядомы лозунг, можна сказаць, што адукацыя павінна стаць нацыянальнай па змесце і сучаснай па форме. Што маецца на ўвазе? Па-першае, неабходна грунтавацца на ўласных, распрацаваных беларускімі навукоўцамі, канцэпцыях нацыянальнай гісторыі і культуры, вызваленых ад напластаванняў вульгарызатарскага шальмавання і покрыва каланіяльнай залежнасці. Беларуская гісторыя і культура павінны вывучацца і даследавацца ў якасці унікальнай з'явы, самабытнага феномена, неабходнай часткі агульнага еўрапейскага працэсу. Па-другое, праграмы і

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ўзровень падрыхтоўкі студэнтаў трэба прывесці ў адпаведнасць з еўрапейскімі стандартамі вышэйшай школы. Дыплом выпускніка Беларускага універсітэта культуры ў перспектыве павінен стаць юрыдычным дакументам у межах усёй еўрапейскай супольнасці.

Набыццё статуса такога ўзроўню патрабуе, безумоўна, намаганняў і вялікіх сродкаў, але справа таго вартая.

Баканава Н.Д.,
выкладчык

НАРОДНАЯ ПЕСНЯ Ў НАВУЧАЛЬНЫМ ПРАЦЭСЕ І ТВОРЧЫМ ВЫХАВАННІ СТУДЭНТАЎ ПА ПАСТАНОЎЦЫ ГОЛАСУ

Гісторыя, культура беларускага народа знайшлі сваё адлюстраванне ў народных песнях, дайшоўшых да нас у шматлікіх выданнях. У песнях паказана жыццё людзей з іх клопатамі і штодзённай працай, зімовымі святамі, прыгодамі вясны, зборам ураджаю і мноствам іншых разнастайных з'яў. Дзякуючы нястомнай працы збіральнікаў мы сёння маем магчымасць карыстацца гэтымі каштоўнымі здабыткамі ў сваёй працы.

На Беларусі ў сучасны момант мы маем высокамастацкія прыклады народных песень, вясельных абрадаў, святкавання калядаў. Вялікае значэнне ў жыцці беларуса мелі веснавыя абрады з іх рытуальнымі песнямі падчас пачатку веснавых работ на полі, агляду палеткаў, абрады зажынак, жніва, дажынак і іншыя, дзе ўвесь час гучала народная песня, якая моцна ўздзейнічала на душу слухача і выканаўца. Праз пакаленні дайшла народная песня да нас, і мы павінны не толькі зберагчы яе, але і перадаць нашым нашчадкам, а творчую моладзь, студэнтаў нашай установы, выхаваць у прыхільнасці, любові і глыбокай павагі да спадчыны.

Раней было так, што моладзь разам са старэйшымі ўдзельнічала ва ўсіх праявах жыцця. Найвышэйшыя душэўныя ўздым абавязкова выяўляўся ў песні, дзе выкладалася падчас цэлае жыццё чалавека. Песня жыла і пераходзіла ад аднаго пакалення да другога. Іншая справа цяпер, калі моладзь рушыла ў гарады, не бачыць і не ўдзельнічае ў абрадах, не чуе жывога народнага слова і губляе свае вытокі. Таму трэба знаёміць студэнтаў з лепшымі ўзорамі беларускіх народных песень, тлумачыць ім, калі яны выконваліся, знаёміць з асаблівасцямі выканання. Народная песня мае вельмі важкую ўласцівасць - уздзейнічаць на душу слухача і выхоўваць яго мастацкі густ. Таму работа па пастаноўцы голасу на кафедры мастацкай творчасці пачынаецца з беларускай народнай песні.

Песні маюць адрозненні ў залежнасці ад рэгіёна іх бытавання і ў залежнасці ад моўных асаблівасцей гэтага рэгіена.

Вялікі польскі этнограф Міхал Хведароўскі (1853 - 1923), які запісаў шмат паданняў, прыказак, прымавак і песень з заходняй Беларусі, падчас свайго допісу да інтэлігенцыі беларускай паведамляе пра той каштоўны скарб, які ён здабыў у нашых крэсах, і спадзяецца на тое, што нашчадкі будуць мець плён ад гэтых скарбаў. Яшчэ Міхал Хведароўскі пісаў, што ніякі другі народ не захаваў так, як беларусы, свае песні, дзе кожная - гэта цэлае жыццё.

Каб пазнаць народ, трэба пазнаць яго культуру, мову, рамяство, уклад жыцця, яго адносіны да разнастайных з'яў, да іншых народаў. На разнастайнасць беларускіх народных песень вялікі ўплыў аказваюць, як мы ўжо адзначалі, рэлігійныя і моўныя адрозненні. Так, напрыклад, беларускае Палессе налічвае мноства песень, падобных да тыповых песень з іншых мясцін Беларусі, але ў меладычных адносінах яны маюць свае асаблівасці. Акрамя гэтага, трэба яшчэ дадаць, што песні Палесся выконваюцца інакш, чым песні Міншчыны ці Віцебшчыны, на гэта ўплывае меладычны склад і дыялект рэгіёна.

У навучальным працэсе па выхаванні асобы, здольнай арганізаваць творчы калектыў, праявіць сябе як прафесійны выканаўца, вялікае значэнне мае комплекс тых дысцыплін, якія вывучаюцца ва універсітэце. Намаганні выкладчыкаў кафедры павінны быць скіраваны на тое, каб падрыхтаваць прафесійна адукаванага спецыяліста, які адпавядае міжнароднаму ўзроўню. Таму вялікае значэнне маюць вывучэнне народнай творчасці, заняткі па пастаноўцы голасу, дырыжыраванні, у харавым класе і інш. Гэта таксама садзейнічае выхаванню любові да роднай песні, да роднага слова, да ўсяго, што нам засталося ў спадчыну на нашай Бацькаўшчыне.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ